

3. Siseriiklik tegevus

3.1. Riigikaitse osa riigi julgeoleku tagamisel

3.2. Õigusriigi tugevdamine ja rahvusvahemuste integreerimine

3.3. Vabaturumajanduse tugevdamine

3.4. Sisejulgeoleku tugevdamine

3.5. Tervishoiupoliitika ning terviseriskide tõrjumine

3.6. Põllumajanduspoliitika

3.7. Keskkonnapoliitika

3.1. Riigikaitse osa riigi julgeoleku tagamisel.

Eesti riigikaitse ülesehitamine lähtub Eesti julgeolekupoliitika eesmärkidest. Riigikaitse peab tagama valmisoleku võimalike sõjaliste ohtude tõrjumiseks ja Eesti Vabariigi territoriaalse puutumatus ja suveräänsuse kaitsmiseks. Sellel eesmärgil loodud iseseisev kaitsevõime ning elluviidav rahvusvaheline koostöö peavad looma agressiooni ärahoidmiseks piisava heidutuse ja ohje lduse.

Eesti toetab ja jagab NATO strateegilise kontseptsiooni eesmäärke. Riigikaitse ja seal hulgas Kaitsejõudude arendamise aluseks on koostegutsemisvõimelisus NATOga ja NATO liikmesriikide vägedega ning EL-ga EL ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames. Eesti otsene kohustus rahvusvahelises julgeolekusüsteemis on üles ehitada iseseisev kaitsevõime. Euro-atlandilistesse struktuuridesse integreerudes ühendatakse Eesti riigikaitse ühisesse kaitseorganisatsiooni vastavalt rahvusvahelistele kokkulepetele.

Juhul kui sõja või konflikti ärahoidmine ei osutu võimalikuks ning riigi vastu pannakse toime agressioon, siis vastavalt põhiseaduse paragrahvile 128 kuulutab Vabariigi President välja sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni ning nimetab kaitseväge ülemjuhataja, ootamata ära Riigikogu otsust. Eesti Kaitsejõud alustavad sõjalist tegevust Eesti Vabariigi territoriaalse puutumatus ja terviklikkuse taastamiseks ning suveräänsuse tagamiseks. Riigi kaitsmiseks rakendatakse seaduses ettenähtud korras kogu rahvas ja rahva jõuallikad. Eesti teostab riigi sõjalist kaitset igal juhul ja ükskõik kui ülekaaluka vaenlase vastu. Eesti suveräänsus on võõrandamatu, seetõttu Eesti ei alistu.

Eesti riigikaitse aluseks on kogu ühiskonda haarav totaalkaitse, mis rahvusvaheliste s truktuuridega integreerudes toetab ka ühist kaitset. Riik peab tagama kõigi struktuuride ettevalmistatuse ohtude tõrjumiseks,

sealhulgas kaitseväge, Kaitseliidu, teiste sõjaväeliselt korraldatud struktuuride ning reservväelaste ajakohase väljaõppe ning nende alalise valmisoleku riigi kaitseks, ning kindlustama kõigi ressursside otstarbeka kasutamise.

3.1.1. Eesti Vabariigi kaitsepoliitika

Eesti Vabariigi kaitsepoliitika juhindub julgeolekupoliitikast ning peab:

- tagama riigi suutlikkuse tõrjuda sõjaliste vahenditega julgeolekuriske tänapäeva julgeolekukeskkonnas;
- toetama Eesti euro-atlandilise integratsiooni alaste eesmärkide saavutamist;
- tagama valmisoleku rahvusvaheliseks koostööks ühiste rahuoperatsioonide ja tulevase ühise kaitse raames;
- tagama osalemise riigi kriisihaldussüsteemis.

Seda teostatakse läbi:

- kogu ühiskonda haarava totaalkaitstesüsteemi, mis loob võimalused oletatava agressori usutavaks heidutamiseks ning seeläbi agressiooni ärahoidmiseks ja tõrjumiseks;
- üldise ajateenistuse;
- territoriaalkaitse põhimõtte;
- koostöövõimeliste kaitsejõudude ülesehitamise ning nende hoidmise nõutavas valmiduses, sealhulgas valmistudes võimalikuks ühiseks kaitseks koostöös NATO-ga või NATO liikmena ja sõjaliseks tegevuseks rahuoperatsioonide läbiviimisel;
- osalemise rahvusvahelises kahe- ja mitmepoolses kaitsealases koostöös

3.1.2. Eesti Kaitsejõudude (EKJ) tegevus riigi kaitsepoliitika elluviimisel

EKJ on riigi totaalkaitstesüsteemi tähtsaim osa võimalike sõjaliste ohtude tõrjumisel. Usutava sõjalise heidutuse aluseks on EKJ igakülgne väljaarendamine tänapäevasteks, nõutavat valmisolekut ja sõjalisi oskusi ning nii sisemist kui rahvusvahelist koostöövõimet omavateks vägedeks. Totaalkaitse sõjaline osa on üles ehitatud territoriaalse kaitse ja mobiilse

kaitse printsiipide kombineeritud kasutamisele, mis on Eesti võimaluste seisukohalt riigikaitse efektiivseim viis. Ühiskondlikud ressursid selleks tagatakse kaitseväetenistussüsteemi ning ülesehitatava totaalkaitse süsteemi kui terviku kaudu.

EKJ väljaarendamise esimene ülesanne on vajalikul tasemel iseseisva kaitsevõime loomine, mis muuhulgas tähendab koostöövõimelisust NATO ja/või NATO riikide vägedega nii tulevases ühises kaitstes kui rahuoperatsioonides.

EKJ koostegutsemisvõimelisuse välja arendamine ja NATO-ga liitumise ettevalmistamine toimub vastavalt NATO liikmelisuse saavutamise aastaprogrammile (ANP). Programmi sõjaliste ja riigikaitsete põhiülesannete täitmisel tuginetakse muuhulgas NATO-ga PFP planeerimis- ja aruandlusprotsessi (PARP) raames kokku lepitud partnerluseesmärkidele (PG) ning rahupartnerlusprogrammi elementidele.

Lisaks EKJ otsestele ülesannetele tuleb suurendada kaitsejõudude võimet osutada rahuajal vajaduse korral tsiviilvõimudele vajalikku abi, eriti kaudsete julgeolekuriskide tõrjumisel. See tõstab riigi võimet kiiresti ja adekvaatselt reageerida suurõnnetustele (looduslikele ja tehnoloogilistele katastroofidele jms) ning võidelda nende tagajärgedega. EKJ on osa riiklikust kriisihaldamise süsteemist.

EKJ koosnevad kaitseväest, vabatahtlikkusel rajanevast Kaitseliidust ning sõjaajal kaitseväe ülemjuhataja alluvusse antavatest Siseministeeriumi valitsemisalas olevatest sõjaväeliselt korraldatud asutustest ja üksustest. Kaitseväe isikkoosseis koosneb kolmest osast: ajateenijad, kaadrikaitseväelased ning teenistusse kutsutud reservväelased. Põhiosa kaitseväe isikkoosseisust moodustavad mobilisatsiooni korral tegevteenistusse kutsutavad reservväelased. Kaitseväes on kolm väeliiki: maa-, mere- ja õhuvägi.

Eesti sõjalise kaitse lahendi ja Eesti kaitsejõudude struktuuri määratleb detailselt Eesti sõjalise kaitse strateegia.

3.1.3. Riigikaitse integreerimine ühiskonnaellu

Eesti kaitsejõud alluvad demokraatlikule tsiviilkontrollile. Eesti on loonud demokraatlike riikide traditsioonidele vastavad suhted tsiviil- ja sõjaväeliste struktuuride vahel. Demokraatliku kontrolli põhimõtted on määratletud Eesti

põhiseaduses ja teistes riigikaitset puudutavates õigusaktides. Sellega on kindlaks määratud parlamendi, presidendi ja vabariigi valitsuse õigused, kohustused ja ülesanded riigikaitse korraldamisel.

Totaalkaitse eeldab riigikaitse põhjalikku integratsiooni ühiskonda. Selles kontekstis on tähtsad vabatahtlikkusele põhinevad riigikaitsealased organisatsioonid ja initsiatiivid. Neist olulisim on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev Kaitseliit, mis moodustab kaitsejõudude osa. Kaitseliit on vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ning sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon. Kaitseliidu peamine eesmärk on kodanike vabale tahtele ja omaalgatusele toetudes suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ning põhiseaduslikku korda. Kaitseliidu seadus näeb ette koostöö nii politsei, maavalitsuste, kohalike omavalitsustega kui ka piirivalve ning päästeteenistuse ja tuletõrjega.

Riigikaitsealiste teadmiste levitamisel ja riigikaitse ühiskondliku baasi laiendamisel on oluline roll Kaitseliiduga seotud Naiskodukaitsel ning noorteorganisatsioonidel Noored Kotkad ja Kodutütred, samuti reservohvitseride väljaõppe süsteemil. Noored saavad riigikaitsealase algõppe üldhariduskoolides ja kutseõppeasutustes Haridusministeeriumi ja Kaitseministeeriumi koostöös väljatöötatud õppekavade alusel.

3.2. Õigusriigi tugevdamine ja rahvusvähemuste integreerimine

Tänapäeva Euroopas on riikliku julgeoleku lahutamatuks osaks demokraatlik julgeolek, mis on tagatud demokraatlike institutsioonide toimimise, õigusriigi ja inimõiguste ning põhivabaduste, sealhulgas vähemuste õiguste austamise ja kaitsega.

Eesti on parlamentaarse demokraatiaga riik, kus Riigikogu, vabariigi valitsuse Vabariigi Valitsuse ja kohtute tegevus on korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel. Eesti demokraatlike institutsioonide nurgakiviks on regulaarselt toimuvad üldised, ühetaolised ja otsesed Riigikogu valimised ja kohaliku omavalitsuse valimised.

Pluralistliku esindusdemokraatia tugevdamise huvides on Eesti praeguses arengujärgus oluline kaasa aidata mitte-eestlastest Eesti kodanike poliitilisele integreerumisele seadusandliku ja täidesaatva võimu struktuuridesse. Tähtis

on ka selle elanikkonna osa kaasamine, kes täna veel ei oma ühegi riigi kodakondsust, kuid on avaldanud soovi ja valmisolekut saada tulevikus Eesti kodanikuks.

Eesti riigi ülesanne on demokraatlike institutsioonide tugevdamine. Järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigusaktide põhiseadusele ja muudele seadustele vastavuse üle teostab Õiguskantsler, kes on oma tegevuses sõltumatu ametiisik. Õiguskantsler täidab ka inimõiguste voliniku ülesandeid ja sellisena on tal oluline roll üksikisiku õiguste ja põhivabaduste kaitsmisel. Eesti kui demokraatliku õigusriigi huvides on selle rolli edasine tugevdamine ja toetamine.

Seaduste ülimuslikkusele põhineva õigusriigi toimimise seisukohalt on oluline sõltumatu ja laitmatult funktsioneeriva kohtusüsteemi edasine tugevdamine ja korrastamine.

Eesti jagab tänapäeva Euroopas juurdunud arusaama, et riik peab tagama vähemuste õigused ning kaasa aitama erinevate etniliste ja sotsiaalsete gruppide integratsioonile ühiskonda. Integratsiooniks soodsa keskkonna kujundamine ja tõhusa integratsioonipoliitika läbiviimine on Eestis üks demokraatliku julgeoleku kindlustamise põhitingimusi.

Eesti integratsioonipoliitika teljeks on riiklik pikaajaline integratsiooniprogramm. Integratsioon tervikuna on suunatud tasakaalustatud ja demokraatliku multikultuurilise ühiskonna tekkimisele. Eesti ühiskonna integratsiooni olemuse kujundavad kaks protsessi: ühelt poolt ühiskonna sotsiaalne ühtlustumine eesti keele oskuse ja Eesti kodakondsuse omandamise alusel ning teiselt poolt etniliste erinevuste säilimise võimaldamine etniliste vähemuste kultuuriliste õiguste tunnustamise alusel. Riikliku integratsiooniprogrammi põhivaldkondadeks on keelelis-kommunikatiivne integratsioon, õiguslik-poliitiline integratsioon ning sotsiaalmajanduslik integratsioon.

3.3. Vabaturumajanduse tugevdamine

Edu julgeolekupoliitika eesmärkide saavutamisel sõltub olulisel määral riigi majanduslikust olukorrast. Majanduse stabiilne areng on üks hädavajalikest julgeoleku tagamise komponentidest. Seega on riigi majanduspoliitika julgeolekupoliitika oluline komponent.

Eesti majanduspoliitika strateegilised baasdokumendid on riiklik arengukava, Eesti majanduse arengukava, eelarvestrateegia, IMF-i majanduspoliitiline memorandum ja Eesti Vabariigi Valitsuse tegevuskava Euroopa Liitu integreerumiseks.

Eesti majanduspoliitika üldeesmärk on saavutada jätkusuutlik, sotsiaalselt ja regionaalselt tasakaalustatud majanduskasv konkurentsivõime tõstmise teel. Majanduspoliitika peab ühtlasi toetama Eesti ja Euroopa Liidu vaheliste arenguerisuste vähendamist ning kindlustama Euroopa Liiduga ühinemiseks vajalike majanduskriteeriumide täitmise.

Taasiseseisvumise järel läbi viidud reformide kaudu on Eesti saavutanud makromajandusliku stabiliseerumise ja majanduskasvu. Eesti majandus on tänaseks kaubanduslikult ja rahanduslikult tihedalt integreeritud EL-ga. Jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse stabiilsuse kindlustamiseks tuleb jätkata struktuursete reformidega ning rakendada makromajanduspoliitilisi meetmeid, lähtudes liberaalse kaubanduse ja kapitali vaba liikumise põhimõtetest. Lähieesmärkideks on Eesti toodete konkurentsivõime tõstmine arenenud riikide turgudel ning seadustiku harmoneerimine ELi *acquis*'ga.

Eesti majanduse kasvu peamiseks allikaks on ekspordi kasv. Eesti ekspordipoliitika peab tähtsustama arenenud riikide stabiilseid turge ja looma võimalused ekspordi toetamiseks.

Riigi majandusliku julgeoleku kindlustamise nimel on riigi huvides soodustada majandussidemete mitmekesistamist. Selle saavutamiseks on oluline stabiilse majanduskeskkonna püsimine, et tagada Eesti atraktiivsus väliskapitali jaoks ning välisinvesteeringute jätkuv sissevool. See omakorda toetab struktuurseid muutusi, tõstab efektiivsust ja stimuleerib orienteerumist stabiilsetele turgudele. Samuti on oluline koostöö ettevõtjatega investeeringute, ekspordi, turismi, innovatsiooni ja transiitkaubanduse edendamiseks, muu hulgas Ettevõtluse arendamise Sihtasutuse tegevust arendades.

Eesti rahapoliitika põhieesmärgiks jääb pikaajalise hinnastabiilsuse tagamine, mis on stabiilse majanduskeskkonna üks osa. Eesti rahapoliitika on suunatud liitumisele Euroopa Majandus- ja Rahaliiduga (EMU) ning euro kasutuselevõtmisele. Eesti senine rahapoliitiline raamistik, s.t valuutakomitee süsteem ning krooni fikseeritud kurss Saksa margaga (ja seeläbi ka euroga), on seda eesmärki toetanud.

Eelarvepoliitika peamine eesmärk on valitsussektori eelarve tasakaalu

saavutamine keskpikas perspektiivis ja praeguse madala võlataseme säilitamine. Range eelarvepoliitika ja konservatiivne laenutegevus on peamised eeltingimused, mis võimaldavad maksimaalselt ära kasutada valuutakomitee süsteemi eeliseid.

Oluline on pöörata tähelepanu tööturu probleemidele, et tagada riigi sotsiaalse stabiilsuse säilimine. Samuti võib kvalifitseeritud tööjõu nappus tulevikus saada majanduskasvu piiravaks teguriks. Eesti tööturгу iseloomustab praegu struktuurne ebakõla: samaaegselt esinevad kõrge tööpuudus ja kvalifitseeritud tööjõu puudujääk. Tööjõu kvaliteedi tõstmisel on esmajärjekorras vaja arendada noorte ja täiskasvanute kutse- ja täiendõppesüsteeme ning tõhustada haridussüsteemi.

Oluline tegur riigi konkurentsivõime kujunemisel on infrastruktuur. Geograafiline asukoht võimaldab Eestil toimida vahendajana ida-lääne kaubandussuhetes, mistõttu nii transpordi- kui ka sidesektoril on Eesti majanduses oluline roll. Mõlemad sektorid vajavad märkimisväärseid investeeringuid. Lähiaastatel on infrastruktuuri arengu prioriteediks vaba ettevõtluse arendamine ja turulepääsu kindlustamine ning suuremate infrastruktuuriettevõtete erastamise lõpuleviimine, seda nii transpordi- kui sidesektoris.

Riik säilitab omandi ja kontrolli vaid üksikutes suurtes infrastruktuuriettevõtetes ning reguleerib ja kontrollib monopolide tegevust. Eesti transpordi- ja sideseadusandluse tuleb viia kooskõlla ELi reeglite, normide ja standarditega. Riigi ülesanne on välja arendada järelvalveinstitutsioonid, mis tagaksid seadusandluse efektiivse rakendamise ja kontrolli.

Transpordisektori reaalinvesteeringud suunatakse raudteetranspordi, merenduse ja lennunduse ning Eestit läbivate üleeuroopalisse võrku kuuluvate transpordikoridoride väljaarendamisse. Sealjuures on prioriteetne ida-lääne suunalise transiitliikluse edendamine.

Kõige tähtsam ja keerukam restruktureerimist vajav sektor järgnevatel aastatel on energeetika. Vastavalt Riigikogus vastuvõetud Kütuse- ja energiamajanduse pikaajalisele riiklikule arengukavale jätkab Eesti põlevkivil põhinevat energiatootmist. Sealjuures peab põlevkivi osakaal energiabilansis jätkuvalt vähenema, arvestades uute efektiivsemate põletustehnoloogiate kasutuselevõttu. Põlevkivil baseeruv energiasüsteem tuleb restruktureerida ja erastada, ühendades põlevkivikaevandamise ja elektrienergia tootmise ühtsesse väärtusketti. Sealjuures tuleb arvesse võtta regionaalseid aspekte,

leevendades restruktureerimisega seotud sotsiaalseid pingeid, ning keskkonna- ja ohutusaspekte. Eesti energeetikaturul tuleb luua konkurents ning tagada sõltumatus imporditavast energeetilisest ressursist võimalikult suures ulatuses.

Eesti energiasüsteemi arendamisel on eesmärk ühendada Eesti elektri- ja gaasivarustussüsteemid vastavate Lääne-Euroopa energiasüsteemidega. See suurendab majanduse üldist konkurentsivõimet ja tagab pakkujate paljususe kaudu varustuskindluse.

3.4. Sisejulgeoleku tugevdamine

Riigi sisejulgeolek hõlmab kahte – füüsilist ja sotsiaalset komponenti. Füüsilise julgeoleku tagamisel on juhtivaks institutsiooniks õiguskaitseorganid. Sotsiaalne komponent koondab paljude institutsioonide tegevuse elanikkonna materiaalse heaolu jaheaolu, sotsiaalse õigluse, avalike suhete korraldamise ja meediavabaduse tagamisel ning majanduse reguleerimisel. Sotsiaalse turvalisuse tagamine loob põhilise eelduse efektiivseks sisejulgeoleku tagamiseks.

Füüsilise julgeoleku tagamisel on peamised ülesanded avaliku korra kaitse ja võitlus kuritegevusega, riigipiiri valvamine ja kaitsmine, piirirepiimi tagamine, kodanikukaitse, tuletõrje- ja päästetööde korraldamine. Üha suuremat tähelepanu nõuavad andmekaitse küsimused ning infrastruktuuri süsteemide funktsioneerimise tagamine.

Eestis toimuv üha kiirenev infosüsteemide kasutuselevõtt riigi ja ühiskonna tasandil ning nende infosüsteemide seotus globaalse infosüsteemiga sisaldab suure positiivse mõju kõrval tegureid, mis suurendavad arvutikuritegevuse ohtu ja infosüsteemide haavatavust.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata riiklike andmebaaside turvalisuse tagamisele. Õigusliku baasi loomisel ja täiustamisel tuleb tagada riigi huvide, sealhulgas julgeolekuhuvide kaitstus, üksikisiku põhiseaduslikud õigused ja vabadused ning riiklike andmebaaside ja riiklike registrite tõhus haldamine. Tagada tuleb andmebaaside ja registrite turvalisus ning õigusliku regulatsiooniga tõkestada sensitiivsete andmete väärkasutus Eesti riigi huvide ja tema kodanike õiguste vastu.

3.4.1. Korrakaitsetised ülesanded

Politsei tagab korra avalikes kohtades, korraldab ja teostab liiklusjärelvalvet, võtab vastu ja registreerib õiguserikkumiste ning muude sündmuste kohta saabuvat teavet, võtab viivitusega tarvitusele abinõud kuritegude või muude õiguserikkumiste ärahoidmiseks, tõkestamiseks ja avastamiseks, teostab kuritegude kohtueelset uurimist, määrab ja viib täide karistusi oma pädevuse piirides. Politsei arengueesmärgiks on oma tegevuse valdav pühendamine õiguserikkumiste ärahoidmisele ja tõkestamisele, usalduslike suhete loomine ja koostöö arendamine elanikega ning nende juhendamine eneseabi korraldamiseks.

Efektiivse kuritegevuse vastase võitluse üheks aluseks on informatsiooni kiire liikumine. Operatiivse info vahetamist tuleb parandada nii siseriiklikult kui rahvusvaheliste organisatsioonidega. Lisaks olemasolevale Interpoli infosüsteemile on seatud eesmärgiks Eesti kiire liitumine ka Europoli ja Schengeni infosüsteemidega.

3.4.2. Julgeolekuasutuste osa riigi julgeoleku tagamisel

Riigi julgeolekut kindlustavad lisaks tavalisele politseile ja kaitsejõududele julgeolekuasutused, mille eesmärk on koguda ja töödelda riigikaitseks vajalikku teavet. Eestis tuleb vastu võttavõetud Julgeolekuasutuste seadus, mille praeguse eelnõu kohaselt jagunevad ülesanded kahe asutuse vahel: Kaitsepolitseiamet ja loodav Teabeamet. Julgeolekuasutuste üks ülesandeid on täitevvõimu ennetav informeerimine Eesti Vabariigi julgeolekule ohtlikest arengutest, võimaldades aegsasti rakendada abinõusid nende tõrjumiseks ja aidates kaasa julgeolekupoliitika kujundamisele.

Kaitsepolitsei ameti ülesanne on riigi sisemise julgeoleku tagamine.

Kaitsepolitsei kogub ja töötleb teavet tegevuse kohta, mille eesmärk on riigi põhiseadusliku korra ja territoriaalse terviklikkuse vägivaldne muutmine, ning seaduses ettenähtud juhtudel menetleb kriminaalasju. Kaitsepolitsei ülesanne on samuti riigi vastu suunatud luuretegevuse, kaasa arvatud majandusluure ennetamine ja tõkestamine, sealhulgas riigisaladuse kaitse, võitlus terrorismi ja korrupsiooniga.

Võitluses rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismiga on lisaks Eesti Vabariigi seadusandliku baasi välja arendamisele ja ametkondade vahelisele tihedale koostööle oluline rahvusvahelise koostöö arendamine. Terrorism, terroristlikud organisatsioonid ja ekstremistlikud grupeeringud ei ole Eestile omased

nähtused, kuid terrorismi kui tõsist ühiskonda destabiliseerida võivat faktorit ignoreerida ei tohi.

Terrorismist suurem probleem on organiseeritud kuritegevus, selle osalus rahapesus ning roll korrupsiooni taimelavana. Julgeolekuasutuste ülesandeks on takistada organiseeritud kuritegevuse imbustumist poliitikasse, riigiametitesse ja omavalitsustesse. Riigipiire ületava kuritegevuse tõkestamisel tuleb kasutada rahvusvahelisi ja riikidevahelisi kahepoolseid koostööprojekte.

Ametipositsiooni väärkasutamine ohustab mitmeid riigi arengu ja stabiilsuse seisukohast olulisi valdkondi. Korrupsioonialaste kuritegude uurimine jaguneb Politsei- ja Kaitsepolitsei vahel. Prioriteetne on korrupsiooniilmingute väljaselgitamine õiguskaitse süsteemis, suuremates omavalitsusüksustes ja ministeeriumides. Korrupsiooniga võitlemiseks on loodud tõhus õiguslik baas. Politseiasutuste kõrval sõltub ennetava korrupsioonivastase võitluse edukus valitsusasutustes moodustatud sisekontrolliüksuste töö tõhususest.

Teabeamet ülesandeks jääb riigile välis-, majandus- ja riigikaitsepoliitika kujundamiseks vajaliku teabe kogumine selles osas, mis puudutab välisriike, välismaiseid tegureid või tegevust; vastuluure teostamine riigi välisesinduste kaitseks ja nende kaitseväge üksuste kaitseks, mis asuvad väljaspool riigi territooriumi; riigiasutuste elekterside korraldamine ja teabe elektrooniline kaitse; elektroonilisel viisil teabe kogumine (signaalluure).

3.4.3. Piiride valve

Tõhus piirikontroll on iseseisva riigi üks kesksemaid ülesandeid. Eesti piirivalve on loonud piirikontrolli süsteemi, mis sisuliselt vastab Euroopa Liidu nõuetele. Integreerumisel Euroopasse tähtsustub piirivalve töö veelgi, sest ühe riigi piiride valvest oleneb ka teiste riikide julgeolek. Eesti idapiirist kujuneb EL välispiir.

Eesti piirivalve arengusuunaks ülesandeks on tõkestada riigipiiri ebaseaduslik ületamine, tagada riigipiiri sujuv ületamine piiripunktides ja kindlustada piirikontrolli kõrge kvaliteet ning viia piirivalve tegevus täielikku vastavusse Euroopa Liidu nõuetega. Samuti on piirivalve ülesanne koostöös õiguskaitseorganitega tõrjuda nn uusi julgeolekuriske, nagu illegaalne migratsioon, organiseeritud kuritegevus ja terrorism ning narkokaubandus, illegaalne relvakaubandus jmt.

Eesti piirivalve ülesannete hulka kuulub ka merepäästetegevus ja merereostuse likvideerimine.

Kehtiva seadusandluse kohaselt on Eesti piirivalve osa Eesti Kaitsejõududest. Piirivalve töö üks osa on piirivalveüksuste ettevalmistamine riigikaitseliste ülesannete täitmiseks.

3.4.4. Päästetegevus

Loodusõnnetustest ähvardavad Läänemere piirkonda põhiliselt tormid, üleujutused, ulatuslikud metsapõlengud. Inimtegevusest põhjustatud riskideks on transpordi-, keemia- ja kiirgusõnnetused, suured tulekahjud, õnnetused kaevandustes, massiüritustel ja piiriülese toimega tööstusõnnetused.

Hädaolukordadeks valmisolekut planeeritakse riiklike meetmete süsteemiga, millele tuginedes riigiasutused ja kohalikud omavalitsused organiseerivad ning rakendavad meetmeid Eesti elanike, ettevõtete ja asutuste valmisolekuks tehnogeensetest protsessidest, loodusnähtustest või relvakonfliktidest tingitud hädaolukordades. Päästetegevuse korraldus Eestis põhineb Päästeseadusel, Hädaolukordadeks valmisoleku seadusel, Kemikaaliseadusel, Kiirgusseadusel ning nende alusel antud õigusaktidel.

Riigi ülesanne on välja arendada ja tagada läbi päästeasutuste (Päästeamet ja tema allasutused maakondades, Tallinna päästeasutused) tuletõrje- ja päästetööde korraldamine Eesti Vabariigi territooriumil.

Otsingu- ja päästetöid veekogudel korraldavad piirivalve ja päästeasutused. Lennuõnnetuste puhul korraldavad otsingu- ja päästetöid Lennuamet, piirivalve, päästeasutused ja lennujaamade avarii- ja päästeteenistused.

Häireteeninduse korraldamiseks on Eestis loodud rahvusvaheliste koordineerimiskeskuste (MRCC – merepääste koordineerimiskeskus; ARCC – lennupääste koordineerimiskeskus; RCC- Päästeameti Juhtimiskeskus) ja häirekeskuste võrk. Hädakutsete vastuvõtmiseks elanikkonnalt on häirekeskustele kinnitatud Euroopa Liidu ühtne hädaabinumber 112.

Loodus- või suurõnnetuste tagajärjel välja kuulutatud eriolukorra ajal korraldatakse kriisijuhtimine kriisikomisjonide (Vabariigi Valitsuse, maakonna, linna või valla kriisikomisjon) poolt ning tagatakse häirekeskuste kaudu.

Eesti NATO-ga liitumise perspektiivi silmas pidades ning siseriikliku ja regiooni

julgeolekupotentsiaali suurendamiseks on päästealas loomisel mobiilne, multifunktsionaalne päästeüksus – Eesti päästemeeskond. Selle ettevalmistus ja valmidusaste hakkab vastama nõuetele, mis esitatakse kriisikolletes humanitaar- või päästeoperatsioonides osalevale rahvusvahelisele päästeüksusele.

Kehtiva seadusandluse kohaselt on Siseministeeriumi alluvuses olevad sõjaväeliselt korraldatud päästeüksused (Üksik Päästekompaniid) osa Eesti kaitsejõududest. Sõjaväestatud päästeüksuste väljaõppe ja tegevuse peamiseks eesmärgideks on päästeteenistuste toetamine suurõnnetustel eritehnika, sidevahendite ja inimestega, tsiviil- ja militaarstruktuuride koostöö korraldamine hädaolukordades ning üksuste ettevalmistamine riigikaitseliste ülesannete täitmiseks.

3.4.5. Riigi julgeolekureserv

Vastavalt Riigireservi seadusele on riigireserv riigi julgeolekut ja sõltumatust tagav ressursside kogum, mis võetakse kasutusele kriisiolukordades. Riigireservialast tegevust koordineerib ja kontrollib valitsus, tsentraliseerides riigi julgeolekuvaru ja ettevõtja tegevusvaru juhtimise, moodustamise, haldamise, finantseerimise ja kasutamise. Selleks luuakse vastav struktuuriüksus Siseministeeriumi kui kriisireguleerimise alal juhtivministeeriumi haldusalas ning viiakse seadusandlusesse sisse vajalikud muudatused. Kriisihaldussüsteemi ühe osana määratletakse riskianalüüsi struktuurid ja meetodika.

3.5. Tervishoiupoliitika ning terviseriskide tõrjumine

Tervishoiuorganisatsiooni komponentideks on üldarstiabi, erakorraline haiglaeelne arstiabi (kiirabi) ja eriarstiabi, mille erivormiks on kõrgtehnoloogiline eriarstiabi. Eriarstiabi optimeerimise eesmärgil on kavas järgneva 10-15 aasta jooksul ümber korraldada haiglate jaotus Eestis. Loodava haiglavõrgu planeerimisel võetakse arvesse ka ekstreemseid olukordi. Kuna kaitsejõudude tervishoiusüsteem toimib koostöös tsiviiltervishoiuga, kohandatakse haiglavõrgu planeerimisel NATO nõudeid eriarstiabi kättesaadavuse kohta.

Erakorraline arstiabi on korraldatud häirekeskuste kaudu, millega tagatakse erinevate teenistuste koostöö ja operatiivne sidepidamine. Arstiabi

üleriigiliseks koordineerimiseks katastroofide, õnnetuste ja erakorraliste seisukordade puhul on loodud Katastroofimeditsiini Keskus. Keskuse ülesanne on riskianalüüs ning selle alusel plaanide väljatöötamine, vähendamaks maksimaalselt katastroofi või suurõnnetuse tagajärgede ulatust. Eesmärk on saavutada haiglate valmisolek tegutsemiseks õnnetuste korral ning tagada psühholoogiline ja sotsiaalne abi katastroofi tingimustes. Peamised koostööpartnerid ohuolukordadeks valmistumisel on riiklik päästeteenistus, kiirabiteenistus, politsei ja kaitsejõud.

Riigi tervisekaitseline ülesanne on võitlus nakkushaiguste leviku vastu ning ohutegurite kõrvaldamine looduskatastroofide jm suurõnnetuste puhul. Eriti ohtlike nakkushaiguste leviku tõkestamise meetmeid kontrollitakse rahvusvaheliselt ning Eestis on need kooskõlla viidud rahvusvaheliste meditsiiniliste sanitaareeskirjadega. Eesti valitsus on kinnitanud tuberkuloositorje programmi aastateks 1998-2003, mille käigus reorganiseeritakse ravistrateegia tõhusama ravi ja elanikkonna nakkuse eest kaitsmise nimel.

Loodusõnnetustest ähvardavad Läänemere piirkonda põhiliselt üleujutused, tormid, metsapõlengud jm. Inimtegevusest põhjustatud riskideks on liiklus-, keemia- ja kiirgusõnnetused, suured tulekahjud, õnnetused kaevandustes ja massiüritustel jm.

3.6. Põllumajanduspoliitika

Ülemaailmsed arengud põllumajandusega seotud valdkondades on tugevdanud seisukohta, et põhiliste Põllumajanduspoliitika on oluline tegur siseriikliku stabiilsuse tagamisel. Põhiliste toiduainetega varustatus on iga riigi valitsuse enda esmane ülesanne. esmane ülesanne, eelkõige riigi siseressursside baasil. Samal ajal on suund tootmise kontsentreerumisele koos kaupade vaba liikumise printsiibiga kaasa toonud olukorra, kus toiduohutuse aspektist ei ole kriiside tekkimine ja edasilevimine enam ainult lokaalne probleem.

Eesti põllumajanduspoliitika aluseks on valitsuse poolt 20. juunil 2000 heakskiidetud Eesti põllumajanduse arengu strateegia. Strateegia lähtub põllumajanduse multifunktsionaalsest mõjust ühiskonnale. Lisaks turule orienteeritusele on tänapäeval olulised ka teised aspektid: toidu kui strateegiliselt tähtsa kauba tootmine, maa viljakana ja kasutatavana hoidmine, maastikuhooldus, keskkonnakaitse, tööhõive maal, sotsiaalse

stabilisaatori ja kultuurikandja funktsioon, julgeolekutegurid, demograafilised seosed jne. Seega on põllumajanduspoliitika oluline tegur siseriikliku stabiilsuse tagamisel.

3.7. Keskkonnapoliitika

Eesti keskkonnapoliitika lähtub järgmistest põhimõtetest:

- soodustada majanduse arengut keskkonnasäästlikkuse suunas;
- ennetada ja hoida ära keskkonnakahjustusi, tegeldes nende põhjustega võimalikult varases staadiumis;
- lülitada keskkonda arvestavad kaalutlused kõigi teiste sektorite arengustrateegiatesse ja arvestada neid iga üksiku keskkonna- ja loodusressursi kasutamisel.

Püstitatud on järgmised eesmärgid:

- keskkonnateadlikkuse ja keskkonnasõbralike tarbimismudelite stimuleerimine;
- keskkonnasõbralike tehnoloogiate edendamine;
- energeetikasektori negatiivsete keskkonnamõjude vähendamine;
- õhu kvaliteedi parandamine, jäätmeäitluse ning mere-, pinna- ja põhjavee kaitse tõhustamine;
- minevikust pärit reostuse (seoses varasema tööstusliku ja sõjalise tegevusega) puhastamine;
- maastiku ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamine;
- elu- ja töökeskkonna parandamine kooskõlas inimeste vajaduste ja keskkonnakaitse nõuetega.

Valitsus koostab ja viib ellu riiklikku keskkonnakaitse tegevuskava, mille programmide raames arvestatakse Euroopa Liidu keskkonnanõuetega. 1996. aastast tegutseb peaministri juhtimisel Säästva Arengu komisjon.

Materjalid aadressilt: http://www.vm.ee/est/kat_123/161.html